

KREDITI ZA OBRAZOVANJE U HRVATSKOJ PRAKSI

Bilan, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:533308>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

KREDITI ZA OBRAZOVANJE
U HRVATSKOJ PRAKSI

Mentor:

doc. dr. sc. Branka Marasović

Student:

Ivana Bilan

Split, kolovoz 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	3
2. DEFINICIJA ZAJMA I MODELI OTPLATE ZAJMA.....	4
2.1. Zajam ili kredit.....	4
2.2. Modeli otplate zajma.....	6
2.2.1. Model otplate zajma jednakim anuitetima	6
2.2.2. Model otplate zajma jednakim otplatnim kvotama	8
3. ZAJMOVI U OBRAZOVANJU	10
3.1. Instrumenti osiguranja kredita	11
3.2. Promjenjivost kamatnih stopa.....	12
3.3. Valutna klauzula	14
4. KOMPARATIVNA ANALIZA ZAJMOVA ZA OBRAZOVANJE KOJE NUDE BANKE U HRVATSKOJ.....	16
4.1. Ponude kredita za obrazovanje u Hrvatskoj	16
4.1.1. Zagrebačka banka	16
4.1.2. Privredna banka Zagreb	18
4.1.3. Erste banka	19
4.1.4. Hrvatska poštanska banka	20
4.1.5. Splitska banka.....	21
4.2. Usporedba uvjeta kredita	23
4.3. Usporedba otplatnih planova i troškova kredita	26
5. ZAKLJUČAK	32
LITERATURA.....	34
POPIS TABLICA.....	35
SAŽETAK	36
SUMMARY	37

1. UVOD

U zemljama poput Hrvatske, s razvijenim javnim sustavom obrazovanja, uzimanje kredita u svrhu školovanja nije česta praksa. Ipak, posljednjih godina bilježi se blag, ali postojan rast kreditiranja za obrazovanje. Kao uzroci tog fenomena navode se: pad životnog standarda, zbog čega roditelji sve teže izdvajaju novac za školovanje svoje djece, a odrasli za ulaganje u svoje znanje; zatim potreba da se u konkurenciji koju je zaoštrila kriza padom raspoloživih radnih mjesta dodatnom edukacijom stekne još koju komparativnu prednost; također, pristupanje Europskoj Uniji, što je otvorilo mogućnosti za školovanje, ali i potencijalna radna mjesta, i u drugim zemljama članicama, a stipendija nema dovoljno da pokriju potražnju i namijenjene su najboljima. Konačno, rijetke su tvrtke spremne financirati magistarske i doktorske studije, MBA edukacije ili bilo koji drugi oblik doškovanja svojim radnicima, u zamjenu za obvezu zadržavanja u toj kompaniji određeno vrijeme.

Zbog svega navedenog, krediti za obrazovanje stječu sve veću važnost, što su prepoznale i vodeće banke u Hrvatskoj, koje nude sve povoljnije uvjete kredita za studente preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih studija u zemlji i inozemstvu. Cilj ovoga rada stoga je analizirati i usporediti kredite za obrazovanje koje nude banke na hrvatskom tržištu, i to: Zagrebačka banka, Privredna banka Zagreb, Erste banka, Hrvatska poštanska banka te Splitska banka. U svrhu ostvarenja tog cilja koristit će se metode deskripcije, analize, komparacije te matematičke metode iz područja financijske matematike, a podaci će se prikazivati tablično.

Što se tiče strukture rada, sastojat će se od tri poglavlja. U poglavlju 2 definirat će se zajam odnosno kredit, te će se navesti neke od osnovnih podjela kredita, a na kraju će se ukratko predstaviti najčešći modeli otplate kredita. U poglavlju 3, koje zajedno s prethodnim zaokružuje teorijski dio rada, navest će se osnovna obilježja kredita za obrazovanje, te još neka njihova obilježja čije je poznavanje ključno za razumijevanje empirijskog dijela rada. Poglavlje 4 predstavljat će empirijski dio rada, u kojem će se prvo iznijeti ponude kredita za obrazovanje koje nudi pet odabranih banaka, zatim će se usporediti njihove odrednice odnosno uvjeti, te će se na kraju izraditi primjeri otplatnih planova za svaku od odabranih banaka i usporediti troškovi uzimanja kredita u svakoj od njih. Na kraju rada slijedi zaključak, zatim popis literature i popis tablica, te konačno sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

2. DEFINICIJA ZAJMA I MODELI OTPLATE ZAJMA

2.1. Zajam ili kredit

Zajam je pravni posao kojim vjerovnik dužniku stavlja na raspolaganje određeni novčani iznos ili neku drugu zamjenjivu stvar, a zajmoprimac određenog dana ili u više određenih dana mora vratiti primljene stvari iste po vrsti, kakvoći i količini, najčešće s kamatama.¹ S druge strane, **kredit** je novac koji davatelj kredita (vjerovnik) daje na korištenje korisniku kredita (dužniku), sa ili bez namjene, a koji je korisnik kredita obvezan vratiti uz ugovorenu kamatu u određenom roku i uz određene uvjete.²

Premda su zajam i kredit gotovo identični pojmovi, među njima ipak postoji razlika. Naime, svaki kredit je istodobno i zajam, a zajam ne mora biti i kredit. Kredit se definira kao određena novčana svota koju financijska institucija – banka i dr., kao kreditor (vjerovnik, zajmodavatelj), ustupa nekoj drugoj osobi (debitoru, dužniku, zajmoprimcu), uz obvezu da mu ih ovaj vrati u dogovorenom roku i plati pripadajuću naknadu odnosno kamatu. Za razliku od kredita, zajam se definira kao ono što se daje ili uzima uz obvezu da bude vraćeno; gospodarski odnos u kojem zajmodavatelj daje zajmoprimatelju svotu novca ili određenu količinu dobara. Ono po čemu se ova dva pojma razlikuju je **kreditor**, odnosno **zajmodavatelj**. U slučaju kredita uvijek se radi o banci ili drugoj financijskoj instituciji, što nije slučaj kod zajmodavatelja, koji može biti i banka ili financijska institucija, ali isto tako nebankarske i nefinancijske institucije tj. fizičke i pravne osobe.³

Prema Nikoliću i Pečariću (2007, str. 69-70), svaki kredit ima tri glavne odrednice odnosno uvjeta:

- **glavnicu**, odnosno iznos odobrenog kredita,
- **kamatu** – naknadu koja se plaća zato jer se glavnica daje u sadašnjosti, a vraća u budućnosti, a najčešće se iskazuje u postotku od odobrene glavnice. Taj se postotak naziva kamatnom stopom ili kamatnjakom.
- **rok vraćanja ili dospijeća kredita**, odnosno budući trenutak kada se kredit mora vratiti.

¹ <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/Z/Zajam> [30.08.2016.]

² <http://www.hife.hr/sadrzaj/kredit/1> [30.08.2016.]

³ <http://savjeti.novac.net/blogovi/razlika-izmedu-kredita-i-zajma/> [30.08.2016.]

Davatelj kredita (vjerovnik, zajmodavac) je, pravno gledano, **aktivni subjekt** u kreditnom odnosu, budući da on najčešće određuje glavne uvjete kredita.⁴ Za njega kredit predstavlja vlasništvo nad budućim primitkom ili aktivu. Suprotno tome, primatelj kredita (dužnik, zajmoprimac) je **pasivni subjekt**, jer za njega kredit predstavlja buduću obvezu vraćanja ili pasivu (Nikolić i Pečarić 2007, str. 70).

S obzirom na **namjenu**, razlikujemo namjenske i nenamjenske kredite.⁵ **Namjenski krediti** se odobravaju za točno određenu namjenu te kreditna institucija može provjeravati da li su sredstva kredita namjenski utrošena. Ovakvi krediti se najčešće koriste nakon što se kreditnoj instituciji dostavi dokumentacija potrebna za dokazivanje namjene, npr. za studentski kredit s namjenom plaćanja školarine to može biti (pred)račun obrazovne ustanove na čiji se račun, iz kredita, uplaćuje školarina ili sl. Kreditna institucija ipak može dozvoliti da se dio sredstava koristi isplatom na račun korisnika kredita. S druge strane, **nenamjenski krediti**, kao što i sam naziv govori, nemaju utvrđenu namjenu, već se najčešće isplaćuju na račun, a instrumenti osiguranja mogu ovisiti o iznosu kredita.

S obzirom na **ročnost**, razlikujemo kratkoročne i dugoročne zajmove (Nikolić i Pečarić 2007, str. 85). Najznačajniji **kratkoročni zajmovi** su:

- **eskontni** – na osnovu otkupa mjeničnog ili drugog potraživanja od banke prije njegovog roka dospijeca,
- **lombardni** – na osnovu zaloga pokretne imovine,
- **kontokorektni** – banke ga odobravaju svojim komitentima na njihovim tekućim računima,
- **akceptni** – bankarska garancija dana u mjeničnoj formi,
- **rambursni** – za međunarodna plaćanja u prekomorskoj trgovini,
- **trgovački** – odgoda plaćanja koju odobrava dobavljač,
- **bankarska garancija ili aval** – banka jamči komitentovu vjerovniku da će ispuniti obvezu umjesto njega ukoliko je komitent ne izvrši,
- **kreditna linija** – za financiranje kratkotrajne imovine.

Najznačajniji **dugoročni zajmovi** su sljedeći:

- **hipotekarni** – na osnovu zaloga nepokretne imovine,

⁴ Iznimka od ovog pravila je država, koja kad se zadužuje, određuje sve uvjete kredita.

⁵ <http://www.hife.hr/sadrzaj/kredit/1> [30.08.2016.]

- **građevinski** – na osnovu zaloga građevinskog objekta u izgradnji,
- **investicijski** – za ulaganja u osnovna ili trajna obrtna sredstva.

2.2. Modeli otplate zajma

Tri su najčešća modela otplate zajma: model s jednakim anuitetima, s jednakim otplatnim kvotama, te s unaprijed dogovorenim anuitetima, a ukratko su objašnjeni u nastavku.

2.2.1. Model otplate zajma jednakim anuitetima

Pretpostavke ovoga modela su sljedeće:

- obračun kamata je složen i dekurzivan,
- anuiteti su jednaki i dospijevaju u jednakim vremenskim razdobljima krajem razdoblja (postnumerando),
- razdoblje ukamaćivanja (kapitalizacija) jednako je jedinici vremenskog dospijeća između anuiteta,
- kamatna stopa je konstantna.

Dekurzivni obračun kamata podrazumijeva izračun kamata i njegovo pribrajanje iznosu na kraju vremenskog razdoblja. Nasuprot tome, pri anticipativnom ukamaćivanju, kamate se obračunavaju unaprijed za svako razdoblje.

U nastavku će se koristiti sljedeće oznake:

- C – visina zajma,
- a – anuitet,
- n – broj anuiteta,
- I_k – kamate na kraju k-tog razdoblja,
- R_k – otplatna kvota na kraju k-tog razdoblja,
- C_k – ostatak duga na kraju k-tog razdoblja,
- p – konstantna kamatna stopa,
- r – dekurzivni kamatni faktor, $r = 1 + p / 100$.

Zajam C otplaćivat će se jednakim anuitetima a , uz konstantnu kamatnu stopu p . C mora biti jednak sadašnjoj vrijednosti n postnumerando anuiteta, kako slijedi:

$$C = a \frac{1}{r} + a \frac{1}{r^2} + \dots + a \frac{1}{r^{n-1}} + a \frac{1}{r^n} \quad (2.1.)$$

odnosno:

$$C = a \frac{r^n - 1}{r^n(r-1)} \quad (2.2.)$$

iz čega dobivamo formulu za anuitet:

$$a = C \frac{r^n(r-1)}{r^n - 1} \quad (2.3.)$$

Amortizacija zajma može se prikazati sljedećom tablicom:

k	a	I_k	R_k	C_k
0	-	-	-	C_0
1	a	I_1	R_1	C_1
2	a	I_2	R_2	C_2
\vdots	\vdots	\vdots	\vdots	\vdots
$n-1$	a	I_{n-1}	R_{n-1}	C_{n-1}
n	a	I_n	R_n	0
Σ	$n \cdot a$	$I = \sum_{k=1}^n I_k$	$C = \sum_{k=1}^n R_k$	

Tablica 1: Otplatna tablica zajma s jednakim postnumerando anuitetima

Izvor: Babić et al. (2009, str. 303)

Svaki redak tablice predstavlja jedno razdoblje, dok se u nultom retku nalazi samo iznos zajma C . Kamate se dobivaju iz ostatka duga iz prethodnog razdoblja:

$$I_k = \frac{C_{k-1} \cdot p}{100} \quad (2.4.)$$

iz čega se može zaključiti da se iznos kamate smanjuje sa svakim sljedećim razdobljem, s obzirom da i ostatak duga svakim sljedećim razdobljem postaje sve manji.

Otplatna kvota R_k zatim se računa kao razlika između anuiteta i kamata:

$$R_k = a - I_k \quad (2.5.)$$

Nakon toga, iznos preostalog duga računa se oduzimanjem otplatne kvote R_k od prethodnog ostatka duga C_{k-1} .

$$C_k = C_{k-1} - R_k \quad (2.6.)$$

Posljednja kvota R_n mora biti jednaka ostatku duga iz prethodnog razdoblja, budući da će se njome dovršiti otplata zajma.

$$R_n = C_{n-1} \quad (2.7.)$$

Suma svih otplatnih kvota mora biti jednaka ukupnom iznosu zajma:

$$\sum_{k=1}^n R_k = C \quad (2.8.)$$

Također, budući da se zajam zajedno s kamatama otplaćuje anuitetima, suma svih anuiteta mora biti jednaka sumi zajma i ukupnih kamata.

$$\sum_{k=1}^n a_k = \sum_{k=1}^n I_k + C \quad (2.9.)$$

ili

$$n \cdot a = I + C \quad (2.10.)$$

gdje I označava ukupne kamate.

2.2.2. Model otplate zajma jednakim otplatnim kvotama

U ovome modelu otplate zajma u svakom se razdoblju otplati jednak dio glavnice i pripadajuća kamata. Prema tome, otplatne kvote u svakom su razdoblju jednake, dok su anuiteti različiti.

Budući da je $R_k = R$, ($k = 1, 2, \dots, n$), vrijedi:

$$R_k = R = \frac{C}{n} \quad (2.11.)$$

Kamate se, kao i ranije, računaju na ostatak duga u prethodnom terminu. Što se anuiteta tiče, budući da njega čini zbroj kamate i otplatne kvote, on više nije konstantan: kako

se smanjuje ostatak duga u svakom narednom razdoblju, smanjuje se i kamata, a time i anuitet.

Ostatak duga u razdoblju k ne ovisi o kamatnjaku p , i računa se:

$$C_k = C - k \cdot R = C - k \frac{C}{n} = C \left(1 - \frac{k}{n}\right) \quad (2.12.)$$

Formula za anuitet dobiva se korištenjem gore navedene relacije, što nakon sređivanja glasi:

$$a_k = \frac{C}{n} \left[(n - k + 1) \frac{p}{100} + 1 \right] \quad (2.13.)$$

2.2.3. Model otplate zajma unaprijed dogovorenim anuitetima

Ukoliko se pri amortizaciji zajma dužnik i vjerovnik unaprijed dogovore o visini anuiteta amortizacije, takav anuitet nazivamo **dogovorenim anuitetom**. S obzirom da je malo vjerojatno da takav dogovoreni anuitet bude jednak analitičkom anuitetu, posljednji anuitet bit će manji od prethodnih, te ga nazivamo **krnjim ili nepotpunim anuitetom**. Takav anuitet računa se na sljedeći način:

- zadnja otplatna kvota = prethodni (predzadnji) ostatak duga
- zadnja kvota + zadnje kamate = nepotpuni anuitet

Osnovno je pitanje koliko je jednakih (dogovorenih) anuiteta potrebno platiti. Iz relacije 2.3. slijedi da vrijeme amortizacije iznosi:

$$n = \frac{\ln a - \ln[a - C(r-1)]}{\ln r} \quad (2.14.)$$

Ako n nije cijeli broj, zaokružuje se na prvi manji, s tim da vrijeme amortizacije iznosi $n+1$. Anuitet za razdoblje $n+1$ jest krnji anuitet, i računa se na sljedeći način:

$$a'_{n+a} = C \cdot r^{n+1} - a \cdot r \cdot \frac{r^{n-1}}{r-1} \quad (2.15.)$$

3. ZAJMOVI U OBRAZOVANJU

Zajmove u obrazovanju u pravilu karakteriziraju sljedeća obilježja:⁶

- **Namijenjeni su studentima** (do)diplomskog, specijalističkog ili poslijediplomskog studija u zemlji i inozemstvu.
- S obzirom da su korisnici kredita osobe koje studiraju i najčešće nemaju redovna primanja, roditelji ili drugi članovi obitelji najčešće se traže kao **solidarni dužnici** i trebaju ispunjavati uvjet potrebne kreditne sposobnosti.
- Iznos koji se koristi **za plaćanje školarine je namjenski**, dok se **za plaćanje troškova studiranja** odobrava najčešće **isplata na račun**.
- Postoji više mogućnosti korištenja kredita ovisno o namjeni, **jednokratnom isplatom** na račun ili **u tranšama**.
- S obzirom na specifičnost ovog kredita često se nudi i **opcija počeka otplate**. Neke kreditne institucije nude i mogućnost aktiviranja počeka kod gubitka statusa klijenta.

Kreditni za obrazovanje u Hrvatskoj nisu masovni, za razliku od primjerice Sjedinjenih Američkih Država, gdje se mnogi godinama nakon diplome bore sa studentskim dugovima, o čemu svjedoči i podatak da 43,3 milijuna Amerikanaca trenutno duguje ukupno 1,26 trilijuna dolara na ime obveza po studentskim kreditima.⁷ Ipak, u posljednje vrijeme bilježi se rast potražnje za kreditima za obrazovanje u Hrvatskoj, a kao uzroci te pojave, između ostalog, navode se:⁸

- **pad životnog standarda**, zbog čega roditelji sve teže izdvajaju novac za školovanje svoje djece, a odrasli za ulaganje u svoje znanje,
- potreba da se u konkurenciji koju je zaoštrila kriza padom raspoloživih radnih mjesta dodatnom edukacijom stekne još koju **komparativnu prednost**
- **pristupanje Europskoj Uniji**, što je otvorilo mogućnosti za školovanje, ali i potencijalna radna mjesta, i u drugim zemljama članicama, a stipendija nema dovoljno da pokriju potražnju i namijenjene su najboljima

⁶ <http://www.hife.hr/sadrzaj/kredit/1> [30.08.2016.]

⁷ <https://studentloanhero.com/student-loan-debt-statistics-2016/> [30.08.2016.]

⁸ <http://www.vecernji.hr/upisi-u-privatne-skole-i-fakultete/studentski-krediti-sve-su-cesci-ali-ni-jedna-banka-nudi-ih-u-kunama-1011808> [30.08.2016.]

- **rijetke su tvrtke spremne financirati** magistarske i doktorske studije, MBA edukacije ili bilo koji drugi oblik **doškoloavanja** svojim radnicima, u zamjenu za obvezu zadržavanja u toj kompaniji određeno vrijeme

Posljednjih godina bilježe se povoljniji uvjeti kreditiranja studenata na hrvatskom tržištu, tj. smanjenje kamata, sve duži rokovi otplate, uvođenje opcije počeka otplate, uvođenje kunskih kredita (za sada samo u Zagrebačkoj banci),⁹ a sve su zastupljeniji i krediti za pokriće troškova seminara, stručnih edukacija i tečajeva, privatnih osnovnih škola, pa i vrtića. Hrvatska poštanska banka plasirala je nedavno i kredit za „znanje, sport i putovanje,” koji bi trebao pokriti troškove tečajeva i kongresa u inozemstvu te sportske i rekreacijske opreme.

Zbog specifičnosti kredita za obrazovanje, tj. već spomenute činjenice da studenti često nemaju redovna primanja, mnoge banke traže i određene dodatne instrumente osiguranja kredita. Također, na hrvatskom tržištu kredita za obrazovanje često se ugovaraju promjenjiva kamatna stopa te valutna klauzula. Stoga će se u nastavku kratko pojasniti navedeni pojmovi, budući da će biti relevantni u empirijskome dijelu rada.

3.1. Instrumenti osiguranja kredita¹⁰

Instrumenti osiguranja kredita su sredstva naplate potraživanja koja banci stoje na raspolaganju u slučaju kada klijent prestane otplaćivati kredit ili ga otplaćuje neredovito.¹¹ Banke na hrvatskome tržištu traže dva osnovna instrumenta osiguranja kredita za obrazovanje:

- **Zadužnica** je isprava kojom korisnik kredita daje kreditnoj instituciji pravo da se naplati po svim dospjelim obvezama nastalim s osnove odobrenog kredita
- **Isprava o zapljeni računa po pristanku dužnika** – ovim instrumentom osiguranja daje se suglasnost za zapljenu primanja u slučaju nepodmirenja obveza po kreditu

⁹ <http://www.zaba.hr/home/gradjani/kredit-za-obrazovanje#pan2> [30.08.2016.]

¹⁰ <http://www.hife.hr/sadrzaj/kredit/1> [30.08.2016.]

¹¹ <http://limun.hr/main.aspx?id=12367&Page=2> [30.08.2016.]

Ukoliko iznos kredita premašuje određenu svotu, neke banke zatražit će i jedan ili više dodatnih instrumenata, od kojih su najčešći:

- **Solidarni jamac** – solidarno s korisnikom kredita odgovara za preuzete obveze po kreditu. Kod studentskih kredita najčešće se radi o roditelju ili bliskom srodniku korisnika.
- **Zalog na depozitu** – postoje krediti koji se odobravaju uz 100% zalog na depozitu, ali i u manjem postotku, što ovisi o vrsti kredita. Njihova ročnost u pravilu mora biti usklađena s ročnosti kredita i mogu poslužiti za potpuno podmirenje obveza po kreditu za koji su založeni.
- **Police osiguranja** – svaki potrošač ima pravo izbora osiguravajućeg društva:
 - **Polica osiguranja života** najčešće služi za osiguranje osobe u slučaju smrtnog slučaja ili u slučaju doživljenja. U slučaju nastanka prvog slučaja isplaćuje se naknada, odnosno u slučaju doživljenja sredstva koja su akumulirana do krajnjeg roka važenja police. Kada polica osiguranja života služi kao instrument osiguranja ista se vinkulira u korist kreditne institucije koja se u slučaju neplaćanja obveza po kreditu može naplatiti iz police.
 - **Polica osiguranja od nesretnog slučaja**, slično kao i polica života, je polica koja se vinkulira u korist kreditne institucije, a koju korisnik kredita ugovara kako bi se osigurao od nesretnog slučaja

Nakon otplate kredita i podmirenja svih dugovanja po kreditu, instrumenti osiguranja vraćaju se korisniku kredita.

3.2. Promjenjivost kamatnih stopa

Prema novim izmjenama Zakona o potrošačkom kreditiranju (2013b, čl. 11.a), može se ugovoriti **promjenjiva kamatna stopa**, koja se definira kao zbroj ugovorenog parametra i fiksne marže banke koja ne smije rasti tijekom otplate kredita i koja se mora ugovoriti zajedno s parametrom. Spomenuti parametar, odnosno varijabilna sastavnica kamatne stope, može biti EURIBOR, LIBOR, NRS, prinos na Trezorske zapise Ministarstva financija ili prosječna kamatna stopa na depozite građana u odnosnoj valuti. Najčešće se koriste EURIBOR i NRS.

EURIBOR (eng. *euro interbank offered rate*) je referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankarskom tržištu. Utvrđuje se dnevno kao prosječna stopa po kojoj reprezentativne banke međusobno daju u zajam neosigurana novčana sredstva. Takva prosječna stopa kasnije se koristi kao referentni pokazatelj cijene novca te se koristi i izvan međubankarskog tržišta. I hrvatske banke kod kreditiranja koriste EURIBOR kao fiksnu osnovicu cijene novca, na koju dodaju profitnu maržu. Promjenom EURIBOR-a mijenja se i kamatna stopa, pa je time rizik promjene kamatne stope prebačen sa banke na dužnika.¹²

Nakon izmjena Zakona o potrošačkom kreditiranju, s obzirom da u Hrvatskoj nije postojala referentna kamatna stopa koja bi u skladu s novim propisom mogla biti primjenjivana jednako kao i poznate međunarodne referentne stope, Hrvatska udruga banaka (HUB) odlučila je, koristeći isključivo javno objavljene podatke Hrvatske narodne banke, definirati **Nacionalnu referentnu stopu prosječnog troška financiranja hrvatskog bankovnog sektora (NRS)**.¹³ NRS predstavlja prosječni trošak izvora sredstava hrvatskog bankovnog sektora (banaka i štednih banaka), s obzirom na određeni protekli period, vrstu izvora (depoziti fizičkih osoba, depoziti pravnih osoba iz nefinancijskog sektora, ostali izvori sredstava banaka) i relevantnu valutu. NRS prema tome predstavlja prosječnu kamatu koju bankovni sektor plaća kako bi pribavio sredstva potrebna za kreditno poslovanje.

Za potrebe određivanja visine varijabilnog dijela promjenjive kamatne stope na kredite, u skladu sa Zakonom o potrošačkom kreditiranju, formirane su tri vrste NRS-a (HUB 2015, str. 1-2):

- **NRS1**, za *depozite fizičkih osoba* (izračunava se za valute HRK i EUR)
- **NRS2**, za *depozite fizičkih osoba i nefinancijskog sektora* (izračunava se za valute HRK i EUR)
- **NRS3**, za *sve glavne izvore sredstava od svih fizičkih i pravnih osoba*, uključujući i one iz financijskog sektora (izračunava se za valute HRK, EUR, CHF i USD)

Svaka od navedenih NRS-a izračunava se za svako razdoblje od 3, od 6 i od 12 mjeseci, te se označava oznakom **3M**, **6M** odnosno **12M**. Kratica svakog NRS-a sadrži jasnu naznaku Obuhvata sredstava, razdoblja za koje se izračunava, te oznaku valute. Primjerice, tromjesečna NRS, formirana na temelju podataka o depozitima fizičkih osoba (Obuhvat 1) u kunama, bit će označena kao „3M NRS1 za HRK.“

¹² <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/E/Euribor> [30.08.2016.]

¹³ <http://www.hub.hr/hr/nrs> [30.08.2016.]

Kad može birati, građanin koji nije sklon riziku u pravilu bi se trebao odlučiti za kredit sa fiksnom kamatnom stopom, te bi tako za cijelo vrijeme otplate kredita plaćao isti anuitet. Odabir promjenjive kamatne stope izlaže korisnika kredita riziku, budući da kretanje referentne kamatne stope ovisi o financijskim tržištima, a rast referentnih stopa povećava i korisnikovu obvezu po kreditu. Naravno, referentne stope mogu se i smanjiti, što bi onda dovelo do niže cijene kredita, i povoljnije situacije po dužnika.

3.3. Valutna klauzula

Valutna klauzula¹⁴ je instrument zaštite kojom se iznos neke ugovorene veličine veže uz tečaj strane valute, a u ugovorima s kreditnom institucijom znači da se odobreni iznos (kredit) ili primljeni iznos (depozit/štednja) kunskih sredstava tijekom ugovornog odnosa korigira za promjenu vrijednosti tečaja strane valute (uz koju je valutna klauzula vezana) u odnosu na domaću valutu.

U ugovorima o kreditu koji su ugovoreni s valutnom klauzulom vezanom uz neku stranu valutu iznos odobrenoga kredita nominiran je u stranoj valuti, ali se sva plaćanja po takvom kreditu obavljaju u domaćoj valuti. Tako se pri odobravanju kredita nominiranog u stranoj valuti iznos kredita isplaćuje u kunama primjenom tečaja strane valute u odnosu na kunu koji vrijedi na dan isplate, a na isti način dužnici izračunavaju svoju obvezu plaćanja pri dospijeću konkretne rate/anuiteta po kreditu. Pritom su kreditne institucije do početka kolovoza 2013. godine imale mogućnost ugovarati primjenu različitih vrsta tečajeva koji su se rabili za preračunavanje obveze isplate i naplate, pa se vrlo često ugovarala primjena kupovnog tečaja za stranu valutu pri isplati kredita, a za naplatu dospjelih obveza ugovarala se primjena prodajnog tečaja. Međutim, od izmjene regulative (Zakon o kreditnim institucijama 2013a, čl. 302., st. 6.) u 2013. godini kreditne institucije, u depozitno-kreditnim poslovima s potrošačima koji su ugovoreni s valutnom klauzulom, obvezne su primijeniti srednji tečaj HNB-a odgovarajuće strane valute u odnosu na kunu, a koji važi na dan transakcije.

Kod ugovora o kreditu s valutnom klauzulom obveza dužnika se povećava ako se poveća vrijednost strane valute (u kojoj je nominiran kredit) u odnosu na domaću valutu, a

¹⁴ <https://www.hnb.hr/o-nama/zastita-potrosaca/informacije-za-potrosace/valutna-klauzula> [30.08.2016.]

obrnuta je situacija ako dođe do smanjenja vrijednosti strane valute u odnosu na vrijednost domaće valute, odnosno tada se obveza dužnika smanjuje.

S obzirom na to da valutna klauzula u ugovorima o kreditu može znatno utjecati na promjenu iznosa obveze koju dužnik plaća pri njezinu dospijeću, o tome je potrebno voditi računa i pri utvrđivanju samog iznosa kredita koji se ugovara s valutnom klauzulom jer i neznatno naknadno povećanje iznosa obveze, kao posljedica povećanja vrijednosti tečaja strane valute, može utjecati na smanjenu mogućnost redovitoga izmirivanja ugovorenih obveza.

4. KOMPARATIVNA ANALIZA ZAJMOVA ZA OBRAZOVANJE KOJE NUDE BANKE U HRVATSKOJ

U ovome poglavlju najprije će se iznijeti ponude kredita za obrazovanje koje nudi pet banaka u Hrvatskoj: Zagrebačka banka, Privredna banka Zagreb, Erste banka, Hrvatska poštanska banka te Splitska banka. Zatim će se usporediti njihove odrednice odnosno uvjeti, te će se na kraju izraditi primjeri otplatnih planova za svaku od odabranih banaka i usporediti troškovi uzimanja kredita u svakoj od njih.

4.1. Ponude kredita za obrazovanje u Hrvatskoj

4.1.1. Zagrebačka banka

Zagrebačka banka nudi dvije vrste kredita za obrazovanje: studentski kredit za financiranje **školarine i školovanja**, te studentski kredit za financiranje **troškova života**.

Kao prednosti ovih kredita navode se:

- Otplata kredita nakon završetka studija
- Mogućnost odgode plaćanja prve rate kredita do dvanaest mjeseci nakon završetka školovanja
- Mogućnost financiranja troškova života za vrijeme studija i u Hrvatskoj i u inozemstvu
- Moguće uvećanje iznosa kredita za kupnju stručne literature
- Posebne pogodnosti u suradnji s partnerima

Korisnik kredita mora udovoljavati uvjetima kreditne sposobnosti Zagrebačke banke (a to može biti i roditelj korisnika ili treća osoba). Studentski krediti Zagrebačke banke odobravaju se studentima svih preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih studija u Republici Hrvatskoj i inozemstvu, uključujući i izvanredne, kao i za druge vrste školovanja.

Kredit se nude u kunama ili uz valutnu klauzulu u eurima. Kredit za financiranje školarine i školovanja može iznositi od 1.500 do 150.000 kuna ili 200 do 20.000 eura, dok

kredit za financiranje troškova života može iznositi od 500 do 5.000 kuna, odnosno 70 do 700 eura.

Važna razlika između kredita s valutnom klauzulom i bez nje jest u kamatnoj stopi: naime, godišnja kamata na kredit za financiranje školarine i školovanja s valutnom klauzulom iznosi 5,18% (promjenjiva, EKS 5,62%), a bez valutne klauzule 5,47% (promjenjiva, EKS 5,92%). Što se tiče kredita za financiranje troškova života, njegova godišnja kamatna stopa s valutnom klauzulom iznosi 5,38% (promjenjiva, EKS 5,69%), a bez valutne klauzule 5,67% (promjenjiva, EKS 6%).

Kredit za plaćanje školarine služi za financiranje troškova iste, uz mogućnost uvećanja iznosa kredita za trošak financiranja stručne literature i/ili opreme. Može se odobriti unaprijed u ukupnom iznosu školarine za sve godine studija, te se svake godine, prema donesenoj potvrdi o upisu, koristi iznos potreban za plaćanje školarine u tekućoj godini.

Kredit se otplaćuje u mjesečnim anuitetima, i to u kunama ili u kunskoj protuvrijednosti EUR obračunatoj po srednjem tečaju HNB-a na dan plaćanja u slučaju korištenja valutne klauzule. U bilo kojem trenutku otplate kredita moguća je prijevremena konačna otplata kredita, bez plaćanja naknade.

Rok otplate kredita može iznositi od 13 do 120 mjeseci, uz mogućnost korištenja počeka od najviše 12 mjeseci, koji nije uključen u rok otplate kredita. Isplata kredita vrši se na žiro račun obrazovne ustanove, odnosno na račun prodavatelja, ukoliko se financira i kupnja stručne literature ili opreme.

Godišnja kamatna stopa sastoji se od fiksnog i varijabilnog dijela. Uz valutnu klauzulu u eurima, fiksni dio kamatne stope iznosi 3,51%, dok varijabilni dio čini 6-mjesečna stopa NRS2 za EUR, koja trenutno iznosi 1,67%, dakle ukupna kamatna stopa jest 5,18%. Bez valutne klauzule fiksni dio iznosi 4,45%, a promjenjivi 1,02% (6-mjesečna stopa NRS2 za HRK), dakle ukupna kamatna stopa iznosi 5,47%.

Dodatno osiguranje kredita nije potrebno. Obvezno je jedino zadovoljenje uvjeta kreditne sposobnosti tražitelja kredita, uz moguće sudužništvo, kao i zadužnica te izjava o zapljeni po pristanku dužnika. Naknada za obradu kreditnog zahtjeva iznosi 1% od iznosa kredita, a ne više od 400 kuna.

Kredit za plaćanje troškova života za vrijeme studija isplaćuje se u mjesečnim iznosima na tekući račun korisnika kredita u Zagrebačkoj banci za vrijeme trajanja roka korištenja. Rok korištenja prekida se njegovim istekom, završetkom studija ili gubitkom statusa studenta, te je zatim (osim u posljednjem slučaju) također moguće koristiti poček do 12 mjeseci. Kamata na iskorištena sredstva, međutim, plaća se i za vrijeme korištenja i počeka. U slučaju prekida studija, kredit odmah ide u otplatu, te nema mogućnosti korištenja počeka. Korisnik kredita može, ukoliko to želi, početi otplaćivati kredit i za vrijeme trajanja studija.

4.1.2. Privredna banka Zagreb

Privredna banka Zagreb u ponudi ima **PBZ Educa kredite** za plaćanje troškova studiranja i školarine privatnog srednjoškolskog obrazovanja, dodiplomskog, diplomskog, poslijediplomskog ili specijalističkog studija u zemlji i inozemstvu, koji se mogu realizirati u bilo kojoj poslovnicu. Korisnici PBZ Educa kredita mogu biti redovni ili izvanredni studenti, a ukoliko student nije zaposlen, mora imati kreditno sposobnog solidarnog dužnika. Korisnici kredita za plaćanje školarine privatnog srednjoškolskog obrazovanja moraju biti roditelji ili staratelji učenika za kojeg se plaća školarina.

Pogodnosti PBZ Educa kredita su sljedeće:

- rok otplate kredita do 10 godina
- mogućnost korištenja počeka do 12 mjeseci
- mogućnost uvećanja iznosa kredita do 15% za isplatu u gotovini na tekući račun studenta, uz poštivanje maksimalnog iznosa kredita do 25.000 EUR
- izbor načina otplate kredita – u jednakim mjesečnim anuitetima, mjesečnim ratama ili uz otplatu kroz četiri otplatna razdoblja
- mogućnost izbora datuma otplate kredita – zadnji dan u mjesecu ili neki drugi dan
- fleksibilnost pri korištenju i vraćanju kredita – glavnica kredita se može početi otplaćivati tek po završetku studija (ukoliko razdoblje trajanja studija odgovara razdoblju korištenja kredita)

- maksimalan rok korištenja kredita jednak je roku trajanja redovnog studija/privatnog srednjoškolskog programa, a najduže 6 godina (osim za kredite za plaćanje školarine s jednokratnim korištenjem)

Godišnja kamatna stopa sastoji se od fiksnog i varijabilnog dijela. Fiksni dio iznosi 3,32%, a varijabilni dio čini 6-mjesečna stopa NRS1 za EUR, koja je na dan 30. lipnja 2016. iznosila 2,14%. Prema tome, ukupna kamatna stopa trenutno iznosi 5,15%.

Obvezni instrumenti osiguranja kredita su:

- izjava o zapljeni po pristanku dužnika, odnosno drugih stalnih novčanih primanja), izdana od svih sudionika u kreditu i potvrđena (solemnizirana) kod javnog bilježnika
- zadužnica izdana od svih sudionika u kreditu i potvrđena (solemnizirana) kod javnog bilježnika

Ukoliko iznos kredita premašuje 15.000 EUR, potrebno je dodatno osiguranje kredita, i to minimalno jedan kreditno sposoban solidarni jamac ili policia životnog osiguranja korisnika kredita ili solidarnog dužnika otkupne vrijednosti u visini 5% od iznosa kredita.

Kredit se otplaćuje u kunskoj protuvrijednosti po srednjem tečaju za EUR tečajne liste Hrvatske narodne banke važeće na dan plaćanja. Naknada za obradu kreditnog zahtjeva iznosi 1% od iznosa kredita, a ne više od 400 kuna.

4.1.3. Erste banka

Erste banka u sklopu svoje ponude za mlade nudi i **Erste Club kredite za školovanje**, koji se mogu koristiti u svrhu financiranja:

- troškova školarine za studiranje u Hrvatskoj i inozemstvu
- troškova školovanja: smještaj, prehrana, studijska putovanja, udžbenici i oprema
- stručnih edukacija i tečajeva
- privatnih škola i vrtića

Važna pogodnost Erste Club kredita jest da ukoliko se kreditom financiraju troškovi školarine i školovanja, **do 50% iznosa kredita može se koristiti nenamjenski**. Također, uz

ugovaranje police osiguranja života, kamatna stopa niža je za 0,1 postotna boda, a naknadu za obradu kreditnog zahtjeva, koja iznosi 1% iznosa kredita, a najviše 600 kuna, moguće je podmiriti iz odobrenog kredita.

Kredit može iznositi od 2.000 do 30.000 EUR, uz rok povrata od 9 mjeseci do 10 godina. Kamatna stopa je fiksna za rokove otplate do 7 godina (5,60-6,10%), a promjenjiva za rokove otplate do 10 godina (4,951-5,451%). Ukoliko korisnik kredita nije klijent Banke, kamatna stopa je veća, te iznosi 6,45-6,75% (fiksna) ili 5,451-5,951% (promjenjiva). Status klijenta može se, međutim, ostvariti naknadno, i to najkasnije u roku 3 mjeseca od dana sklapanja ugovora o kreditu. Promjenjiva kamatna stopa vezana je za 12M EURIBOR.

Kredit se isplaćuje jednokratno ili u tranšama, sukladno dostavljenoj dokumentaciji i namjeni. Ukoliko iznos kredita ne premašuje 10.000 EUR, potrebni su obvezni instrumenti osiguranja: izjava suglasnosti o zapljeni primanja te zadužnica, potvrđene kod javnog bilježnika. Za iznose kredita veće od 10.000 EUR, kao dodatni instrument osiguranja potrebno je i 10% oročenog novčanog depozita založenog u korist Banke ili drugi garantni polog prema željama korisnika (polica osiguranja života s otkupnom vrijednosti, stambena štednja Wüstenrot stambene štedionice d.d., T6 tarifa, udjeli u investicijskim fondovima *Erste Asset Management*-a ili kombinacija navedenih instrumenata osiguranja) ili solidarni jamac.

4.1.4. Hrvatska poštanska banka

Hrvatska poštanska banka nudi dvije vrste studentskih kredita:

Studentski kredit za školarinu je dugoročni namjenski kredit u kunama uz valutnu klauzulu vezanu uz EUR. Pravo na ovakav kredit mogu ostvariti državljani Republike Hrvatske s prebivalištem u Republici Hrvatskoj sa statusom upisnika/polaznika u školu, srednju školu ili gimnaziju, na preddiplomski, diplomski i/ili poslijediplomski studij – u zemlji ili inozemstvu. Pravo na kredit mogu ostvariti i maloljetne osobe zastupane po zakonskom zastupniku ili skrbniku kao solidarnom dužniku. Ukoliko korisnik kredita nije u radnom odnosu, obvezan je solidarni dužnik.

Kredit može iznositi od 700 do 20.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti po srednjem tečaju HNB-a važećem na dan korištenja kredita. Traženi iznos kredita može se povećati za

još dodatnih maksimalno 20% iznosa kredita za troškove kupnje studentske literature, ali ukupni iznos kredita ne može premašiti maksimalni iznos kredita. Rok otplate kredita može iznositi od 13 do 96 mjeseci.

Godišnja kamatna stopa sastoji se od fiksnog i varijabilnog dijela. Fiksni dio iznosi 3,52%, dok varijabilni dio čini 6-mjesečni NRS1 za EUR, koji od 1. srpnja 2016. iznosi 1,83%. Prema tome, godišnja kamatna stopa za studentski kredit za školarinu trenutno iznosi 5,35% za klijente, no za korisnike HPB Kombinacije stopa je niža (0,5 p.p. za *HPB Diplomac Savršena*, ili 0,3 p.p. za *HPB Diplomac Pametna*).

Naknada za obradu kreditnog zahtjeva iznosi 1,50% od iznosa kredita i plaća se iz vlastitih sredstava na dan korištenja kredita. Moguće je koristiti poček do 6 mjeseci, koji je uključen u rok otplate kredita.

Studentski kredit za znanje, sport i putovanje odobrava se namjenski, u kunama. Uvjeti korištenja kredita isti su kao i u slučaju studentskog kredita za školarinu, osim što je za ovaj kredit potrebno i minimalno šest mjeseci poslovanja u Banci. Kredit može iznositi od 2.000 do 12.000 HRK, uz rok otplate od 13 do 24 mjeseca.

Godišnja kamatna stopa, kao i kod studentskog kredita za školarinu, sastoji se od fiksnog i varijabilnog dijela. Fiksni dio iznosi 4,02%, dok varijabilni dio čini 6-mjesečni NRS1 za HRK, koji od 1. srpnja 2016. iznosi 1,37%. Prema tome, godišnja kamatna stopa za studentski kredit za školarinu trenutno iznosi 5,39% za klijente, no za korisnike HPB Kombinacije stopa je niža (0,5 p.p. za *HPB Diplomac Pametna*, ili 0,2 p.p. za *HPB Diplomac Savršena*).

Naknada za obradu kreditnog zahtjeva također iznosi 1,50% od iznosa kredita i plaća se iz vlastitih sredstava na dan korištenja kredita. Kredit se koristi prijenosom sredstava na račun izdavatelja ponude na ime korisnika kredita u svrhu plaćanja.

4.1.5. Splitska banka

Splitska banka nudi dvije vrste kredita za obrazovanje: kredit za financiranje troškova upisa te kredit za troškove studiranja i dodatno obrazovanje.

Kredit za troškove upisa namijenjen je za pokrivanje troškova upisa u državnu ili privatnu srednju školu, visoku školu ili fakultet – u zemlji ili u inozemstvu – te za sve vrste poslijediplomskih. Osnovne prednosti su mu:

- promjenjiva kamatna stopa od 6,03% (EKS 6,43%), a za korisnike paketa još niža
- mogućnost uvećanja kredita za troškove nabave stručne literature
- široki spektar obrazovnih ustanova za koje se financira upis

Kredit može iznositi od 500 do 30.000 EUR, uz rok otplate do 10 godina. Kamatna stopa sastoji se od promjenjivog (6M EURIBOR) i fiksnog dijela, i iznosi ukupno 6,03% (EKS 6,43%) za osobe s primanjima u Banci, a 7,03% (EKS 7,63%) za osobe bez primanja u Banci. Naknade iznose 0,5% iznosa kredita za osobe s primanjima u Banci, za ostale 1%, no ne manje od 200 kuna.

Osim počeka na otplatu kredita u trajanju do 12 mjeseci, postoji i mogućnost ugovaranja moratorija do 12 mjeseci, i to na korištenje kredita (u slučaju privremenog prekida studiranja iz opravdanih razloga) te na otplatu kredita (u slučaju privremene nemogućnosti plaćanja iz opravdanih razloga). Za iznose kredita do 15.000 EUR potrebni su osnovni instrumenti osiguranja kredita (izjava o suglasnosti zapljene primanja + zadužnica), a za veće iznose potrebno je ugovoriti i policu riziko osiguranja na ime studenta u iznosu od 50% od iznosa kredita.

Isplata kredita vrši se na žiro račun fakulteta, visoke ili srednje škole po prodajnom tečaju Banke, a koristi se jednokratno ili u tranšama (1 tranša godišnje). Dodatni iznos kredita može se trošiti nenamjenski, a isplaćuje se na račun korisnika, s tim da zajedno s dodatkom od 25% iznosa kredita, kredit i dalje mora ostati u okviru 30.000 EUR.

Kredit za troškove studiranja i dodatno obrazovanje namijenjen je za troškove života prilikom studija u zemlji i inozemstvu, ali i za srednjoškolce koji upisuju privatnu/državnu srednju školu, u zemlji ili inozemstvu. S njim korisnik može pokriti, primjerice, troškove mjesečnog najma stana, hrane, džeparca i slično. Isto tako, služi i za financiranje seminara, radionica i ostalog dodatnog obrazovanja ili prekvalifikacije, u zemlji ili inozemstvu. Isplaćuje se na tekući račun u mjesečnim tranšama. Osnovne prednosti ove vrste kredita su sljedeće:

- promjenjiva kamatna stopa od 6,33% (EKS 6,65%), a za korisnike paketa još niža

- mogućnost otplate kredita tek po završetku studija, dok se za vrijeme korištenja kredita kroz tranše plaća samo kamata na iskorišteni dio
- bez provjere namjene sredstava
- mjesečne isplate do 3.500 HRK

Kao i kredit za troškove upisa, i kredit za troškove studiranja i dodatno obrazovanje može iznositi od 500 do 30.000 EUR, uz rok otplate do 10 godina. Kamatna stopa sastoji se od promjenjivog (6M EURIBOR) i fiksnog dijela, i iznosi ukupno 6,33% (EKS 6,65%) za osobe s primanjima u Banci, a 7,03% (EKS 7,63%) za osobe bez primanja u Banci. Naknade iznose 0,5% iznosa kredita za osobe s primanjima u Banci, za ostale 1%, no ne manje od 200 kuna. Postoji mogućnost ugovaranja počeka (do 12 mjeseci, izvan roka otplate), no ne i moratorija, kao što je slučaj kod kredita za troškove upisa.

4.2. Usporedba uvjeta kredita

Tablica 2. prikazuje usporedbu uvjeta kredita za financiranje školarine odnosno troškova upisa iz ponude pet hrvatskih banaka: Zagrebačke banke, Privredne banke Zagreb, Erste banke, Hrvatske poštanske banke te Splitske banke.

Prije svega, evidentno je da sve promatrane banke nude ovakve kredite isključivo uz valutnu klauzulu u eurima, osim Zagrebačke banke, koja nudi i opciju u kunama, no uz kamatnu stopu koja je trenutno veća za 0,29 postotnih bodova. S druge strane, udio fiksnog dijela kamatne stope veći je kod kredita u kunama, što znači manji kamatni rizik za korisnika kredita.

Također, kamatna stopa u svim promatranim bankama sastoji se od fiksnog i varijabilnog dijela, osim u Erste banci: tamo je kamatna stopa u cijelosti fiksna ako rok otplate ne premašuje sedam godina, u suprotnom je u cijelosti varijabilna, no zato je i niža. Varijabilne sastavnice kamatne stope vezuju se za EURIBOR (6-mjesečni u Splitskoj banci, a 12-mjesečni u Erste banci), 6-mjesečni NRS1 (u Privrednoj banci Zagreb) te 6-mjesečni NRS2 (u Zagrebačkoj banci i Hrvatskoj poštanskoj banci).

Godišnja kamatna stopa najniža je u Privrednoj banci Zagreb (5,15%), dok je u Zagrebačkoj banci tek neznatno viša (5,18%) uz valutnu klauzulu. Slijedi Hrvatska poštanska

banka s 5,35%. U Erste banci kamatna stopa varira zavisno od odabrane kombinacije instrumenata osiguranja, kao i od statusa klijenta. Ukoliko je u cijelosti fiksna, iznosit će između 5,6% i 6,1%, i to jedino ako je korisnik kredita klijent banke. Varijabilna kamatna stopa niža je (4,951-5,451% za klijente), no zato je korisnik izložen mnogo većem kamatnom riziku. Konačno, najvišu kamatnu stopu, 6,03%, nudi Splitska banka, a ukoliko korisnik kredita ne ostvaruje primanja u istoj banci, kamatna stopa može biti još i veća.

Maksimalni rok otplate iznosi 10 godina u svim bankama, osim u Hrvatskoj poštanskoj banci, gdje iznosi osam godina. Zagrebačka banka, Privredna banka Zagreb i Splitska banka nude i mogućnost počeka na otplatu kredita u trajanju do 12 mjeseci, kod Hrvatske poštanske banke poček može trajati do 6 mjeseci, dok Erste banka tu mogućnost ne nudi. Splitska banka osim počeka nudi i mogućnost moratorija u trajanju do 12 mjeseci, i to na korištenje kredita (u slučaju privremenog prekida studiranja iz opravdanih razloga) te na otplatu kredita (u slučaju privremene nemogućnosti plaćanja iz opravdanih razloga).

Maksimalni iznosi kredita variraju od 20.000 eura (Zagrebačka banka, Hrvatska poštanska banka), preko 25.000 eura (Privredna banka Zagreb) do 30.000 eura (Erste banka, Splitska banka). Zavisno od odabranog iznosa kredita, potrebni su određeni instrumenti osiguranja istoga. Zagrebačka banka za sve iznose kredita zahtijeva samo osnovne instrumente: zadužnicu te izjavu o zapljeni po pristanku dužnika, dok ostale banke iznad određenih iznosa traže i dodatne instrumente. Tako Privredna banka Zagreb za kredite iznad 15.000 eura očekuje i solidarnog jamca ili policu životnog osiguranja korisnika kredita ili solidarnog dužnika otkupne vrijednosti u visini 5% od iznosa kredita. Erste banka iznad 10.000 eura također traži solidarnog jamca, odnosno 10% oročenog novčanog depozita založenog u korist banke, ili neki drugi garantni polog prema željama korisnika. Konačno, Splitska banka za iznose kredita veće od 15.000 eura zahtijeva i policu riziko osiguranja na ime studenta u iznosu od 50% od iznosa kredita.

Što se tiče naknade za obradu kreditnog zahtjeva, ona iznosi 1%, osim u Hrvatskoj poštanskoj banci, gdje je 1,5%, dok je u Splitskoj banci 0,5% ukoliko korisnik ima primanja u banci, inače također iznosi 1%. U spomenute dvije banke nema fiksne gornje granice na iznos naknade, dok u ostale tri banke naknada ne može biti veća od 400 kuna (Zagrebačka banka, Privredna banka Zagreb) odnosno 600 kuna (Erste banka).

	ZABA		PBZ	Erste		HPB	Splitska
	EUR	HRK		Klijent	Nije klijent		
Kamata	F	3,51%	3,32%	5,6-6,1%	6,45-6,75%	3,52%	
	V	1,67%	2,14%	4,951-5,451%	5,451-5,951%	1,83%	
	Σ	5,18%	5,15%			5,35%	6,03%
Var. k.s.	6M NRS2 EUR	6M NRS2 HRK	6M NRS1 EUR	12M EURIBOR	6M NRS1 EUR	6M EURIBOR	6M EURIBOR
Rok otplate	do 10 god.		do 10 god.	do 10 god.	do 8 god.	do 10 god.	
Poček	do 12 mj.		do 12 mj.	nema	do 6 mj.	do 12 mj.	
Iznos	200 - 20.000 EUR	1.500 - 150.000 HRK	max. 25.000 EUR	2.000 - 30.000 EUR	700 - 20.000 EUR	500 - 30.000 EUR	
Naknada	1% (max. 400 HRK)		1% (max. 400 HRK)	1% (max. 600 HRK)	1,5%	0,5% bez primanja, u suprotnom 1%	
Instrumenti osiguranja	Osnovni		Osnovni, iznad 15.000 EUR i dodatni	Osnovni, iznad 10.000 EUR i dodatni		Osnovni, iznad 15.000 EUR i dodatni	

Tablica 2: Uvjeti kredita za financiranje školarine odnosno troškova upisa, u pet hrvatskih banaka

Izvor: Prikaz autora.

4.3. Usporedba otplatnih planova i troškova kredita

Pretpostavimo da osoba želi upisati poslijediplomski studij na Ekonomskom fakultetu u Splitu, koji košta 93.000,00 kuna,¹⁵ i u tu svrhu planira uzeti kredit za financiranje školarine odnosno troškova upisa, s rokom otplate od pet godina. Razmatrat će se krediti uz valutnu klauzulu, stoga će traženi iznos biti podijeljen s prosječnim tečajem eura od 7,5, te će iznositi 12.400 eura. Sažetak uvjeta otplate sadržan je u **Tablici 3**.

	Iznos zajma	Naknada	Godišnja kamatna stopa	Broj anuiteta	Anuitet	Ukupno izdaci za kamatu	Suma anuiteta
ZABA	12.400 €	53 €	5,18%	60	236,03 €	1.708,91 €	14.161,91 €
PBZ		53 €	5,15%		235,86 €	1.698,61 €	14.151,61 €
Erste		80 €	5,60%		238,96 €	1.857,54 €	14.337,54 €
HPB		186 €	5,35%		239,54 €	1.786,21 €	14.372,21 €
Splitska banka		62 €	6,03%		241,10 €	2.003,96 €	14.465,96 €

Tablica 3: Sažetak uvjeta otplate kredita u pet hrvatskih banaka

Izvor: Izračun autora.

Kao što se vidi iz tablice, naknade su najmanje u Zagrebačkoj banci i Privrednoj banci Zagreb: premda 1% zajma iznosi više od te svote, naknade su visinom ograničene na 400 kuna, stoga toliko i iznose. Za Erste banku vrijedi isto, samo što su naknade ograničene na 600 kuna. U Splitskoj banci nema gornje granice na iznos naknade, no budući da ćemo pretpostaviti da korisnik ostvaruje prihode u istoj banci, naknada će iznositi 0,5% zajma. Konačno, u Hrvatskoj poštanskoj banci naknada je najviša, budući da iznosi 1,5% od zajma, a nije ograničena visinom.

Što se tiče kamatnih stopa, one su uvrštene iz ponuda banaka, s tim da u Erste banci kamatna stopa ovisi i o instrumentima osiguranja kredita. U ovome primjeru pretpostavit ćemo da se koriste svi mogući instrumenti, te da je kamatna stopa najmanja u ponudi, odnosno 5,6%, te da je fiksna, budući da je rok otplate kraći od sedam godina.

U konačnici, iznosi anuiteta, ukupnih izdataka za kamatu te suma anuiteta preuzeti su iz izračunatih otplatnih planova, koji slijede u nastavku. Evidentno je kako će korisnika najmanje koštati kredit u Privrednoj banci Zagreb, a nešto više u Zagrebačkoj banci. Slijedi Hrvatska poštanska banka, zatim Erste banka (vodeći računa da kredit može koštati i više ako

¹⁵ <http://www.efst.unist.hr/content.php?k=pds&p=252> [31.08.2016.]

se ne koriste svi instrumenti osiguranja, ili ako korisnik nije klijent banke), dok je kredit uvjerljivo najskuplji u Splitskoj banci.

ZABA				
Iznos zajma	12.453,00 €			
Godišnja kamatna stopa	5,18%			
Broj anuiteta n	60			
m	12			
Relativni kamatnjak	0,4317			
Anuitet	236,03 €			
JEDNAKI ANUITETI, RELATIVNI OBRAČUN KAMATA				
Razdoblje	Anuitet	Kamata	Otplatna kvota	Ostatak duga
0	-	-	-	12.453,00
1	236,03	53,76	182,28	12.270,72
2	236,03	52,97	183,06	12.087,66
3	236,03	52,18	183,85	11.903,81
4	236,03	51,38	184,65	11.719,16
5	236,03	50,59	185,44	11.533,72
6	236,03	49,79	186,24	11.347,47
7	236,03	48,98	187,05	11.160,42
8	236,03	48,18	187,86	10.972,57
9	236,03	47,36	188,67	10.783,90
10	236,03	46,55	189,48	10.594,42
50	236,03	10,92	225,11	2.305,23
51	236,03	9,95	226,08	2.079,15
52	236,03	8,98	227,06	1.852,10
53	236,03	7,99	228,04	1.624,06
54	236,03	7,01	229,02	1.395,04
55	236,03	6,02	230,01	1.165,03
56	236,03	5,03	231,00	934,03
57	236,03	4,03	232,00	702,03
58	236,03	3,03	233,00	469,02
59	236,03	2,02	234,01	235,02
60	236,03	1,01	235,02	0,00
Σ	14.161,91	1.708,91	12.453,00	

Tablica 4: Otplatni plan zajma u Zagrebačkoj banci

Izvor: Izračun autora.

PBZ				
Iznos zajma	12.453,00 €			
Godišnja kamatna stopa	5,15%			
Broj anuiteta n	60			
m	12			
Relativni kamatnjak	0,4292			
Anuitet	235,86 €			
JEDNAKI ANUITETI, RELATIVNI OBRAČUN KAMATA				
Razdoblje	Anuitet	Kamata	Otplatna kvota	Ostatak duga
0	-	-	-	12.453,00
1	235,86	53,44	182,42	12.270,58
2	235,86	52,66	183,20	12.087,38
3	235,86	51,88	183,99	11.903,40
4	235,86	51,09	184,77	11.718,62
5	235,86	50,29	185,57	11.533,06
6	235,86	49,50	186,36	11.346,69
7	235,86	48,70	187,16	11.159,53
8	235,86	47,89	187,97	10.971,56
9	235,86	47,09	188,77	10.782,79
10	235,86	46,28	189,58	10.593,20
50	235,86	10,85	225,01	2.303,87
51	235,86	9,89	225,97	2.077,90
52	235,86	8,92	226,94	1.850,96
53	235,86	7,94	227,92	1.623,04
54	235,86	6,97	228,89	1.394,15
55	235,86	5,98	229,88	1.164,27
56	235,86	5,00	230,86	933,40
57	235,86	4,01	231,85	701,55
58	235,86	3,01	232,85	468,70
59	235,86	2,01	233,85	234,85
60	235,86	1,01	234,85	- 0,00
Σ	14.151,61	1.698,61	12.453,00	

Tablica 5: Otplatni plan zajma u Privrednoj banci Zagreb

Izvor: Izračun autora.

Erste				
Iznos zajma	12.480,00 €			
Godišnja kamatna stopa	5,60%			
Broj anuiteta n	60			
m	12			
Relativni kamatnjak	0,4667			
Anuitet	238,96 €			
JEDNAKI ANUITETI, RELATIVNI OBRAČUN KAMATA				
Razdoblje	Anuitet	Kamata	Otplatna kvota	Ostatak duga
0	-	-	-	12.480,00
1	238,96	58,24	180,72	12.299,28
2	238,96	57,40	181,56	12.117,72
3	238,96	56,55	182,41	11.935,31
4	238,96	55,70	183,26	11.752,05
5	238,96	54,84	184,12	11.567,93
6	238,96	53,98	184,98	11.382,96
7	238,96	53,12	185,84	11.197,12
8	238,96	52,25	186,71	11.010,41
9	238,96	51,38	187,58	10.822,84
10	238,96	50,51	188,45	10.634,38
50	238,96	11,93	227,03	2.329,38
51	238,96	10,87	228,09	2.101,30
52	238,96	9,81	229,15	1.872,14
53	238,96	8,74	230,22	1.641,92
54	238,96	7,66	231,30	1.410,62
55	238,96	6,58	232,38	1.178,25
56	238,96	5,50	233,46	944,79
57	238,96	4,41	234,55	710,24
58	238,96	3,31	235,64	474,59
59	238,96	2,21	236,74	237,85
60	238,96	1,11	237,85	- 0,00
Σ	14.337,54	1.857,54	12.480,00	

Tablica 6: Otplatni plan zajma u Erste banci

Izvor: Izračun autora.

HPB				
Iznos zajma	12.586,00 €			
Godišnja kamatna stopa	5,35%			
Broj anuiteta n	60			
m	12			
Relativni kamatnjak	0,4458			
Anuitet	239,54 €			
JEDNAKI ANUITETI, RELATIVNI OBRAČUN KAMATA				
Razdoblje	Anuitet	Kamata	Otplatna kvota	Ostatak duga
0	-	-	-	12.586,00
1	239,54	56,11	183,42	12.402,58
2	239,54	55,29	184,24	12.218,33
3	239,54	54,47	185,06	12.033,27
4	239,54	53,65	185,89	11.847,38
5	239,54	52,82	186,72	11.660,66
6	239,54	51,99	187,55	11.473,12
7	239,54	51,15	188,39	11.284,73
8	239,54	50,31	189,23	11.095,50
9	239,54	49,47	190,07	10.905,43
10	239,54	48,62	190,92	10.714,52
50	239,54	11,44	228,10	2.337,66
51	239,54	10,42	229,11	2.108,55
52	239,54	9,40	230,14	1.878,41
53	239,54	8,37	231,16	1.647,25
54	239,54	7,34	232,19	1.415,06
55	239,54	6,31	233,23	1.181,83
56	239,54	5,27	234,27	947,56
57	239,54	4,22	235,31	712,25
58	239,54	3,18	236,36	475,89
59	239,54	2,12	237,42	238,47
60	239,54	1,06	238,47	- 0,00
Σ	14.372,21	1.786,21	12.586,00	

Tablica 7: Otplatni plan zajma u Hrvatskoj poštanskoj banci

Izvor: Izračun autora.

Splitska banka				
Iznos zajma	12.462,00 €			
Godišnja kamatna stopa	6,03%			
Broj anuiteta n	60			
m	12			
Relativni kamatnjak	0,5025			
Anuitet	241,10 €			
JEDNAKI ANUITETI, RELATIVNI OBRAČUN KAMATA				
Razdoblje	Anuitet	Kamata	Otplatna kvota	Ostatak duga
0	-	-	-	12.462,00
1	241,10	62,62	178,48	12.283,52
2	241,10	61,72	179,37	12.104,15
3	241,10	60,82	180,28	11.923,87
4	241,10	59,92	181,18	11.742,69
5	241,10	59,01	182,09	11.560,60
6	241,10	58,09	183,01	11.377,59
7	241,10	57,17	183,93	11.193,66
8	241,10	56,25	184,85	11.008,81
9	241,10	55,32	185,78	10.823,03
10	241,10	54,39	186,71	10.636,32
50	241,10	12,93	228,17	2.345,68
51	241,10	11,79	229,31	2.116,36
52	241,10	10,63	230,46	1.885,90
53	241,10	9,48	231,62	1.654,28
54	241,10	8,31	232,79	1.421,49
55	241,10	7,14	233,96	1.187,53
56	241,10	5,97	235,13	952,40
57	241,10	4,79	236,31	716,09
58	241,10	3,60	237,50	478,59
59	241,10	2,40	238,69	239,89
60	241,10	1,21	239,89	0,00
Σ	14.465,96	2.003,96	12.462,00	

Tablica 8: Otplatni plan zajma u Splitskoj banci

Izvor: Izračun autora.

5. ZAKLJUČAK

Osnovni cilj ovoga rada bio je analizirati i usporediti kredite za obrazovanje koje nude banke na hrvatskom tržištu, i to: Zagrebačka banka, Privredna banka Zagreb, Erste banka, Hrvatska poštanska banka te Splitska banka. U svrhu ostvarenja tog cilja korištene su metode deskripcije, analize, komparacije, kao i matematičke metode iz područja financijske matematike, a podaci su prikazivani tablično.

Utvrđeno je kako se većina uvjeta odnosno odrednica kredita, osim kamate, ne razlikuje drastično među promatranim bankama. Maksimalni rok otplate iznosi deset godina svugdje osim u Hrvatskoj poštanskoj banci (8 godina). Opciju počeka nude sve banke osim Erste banke. Maksimalni iznos kredita varira od 20.000 do 30.000 eura, te banke većinom traže neke dodatne instrumente osiguranja kredita ukoliko im iznos premašuje određenu svotu. Naknada za obradu kreditnog zahtjeva najviša je u Hrvatskoj poštanskoj banci (1,5%), dok je drugdje ograničena iznosom, ili je značajno manja (0,5% u Splitskoj banci, uz primanja u istoj).

Nadalje, pokazalo se kako svih pet odabranih banaka nudi kredite za financiranje školarine odnosno troškova upisa uz valutnu klauzulu u eurima, dok jedino Zagrebačka banka nudi i opciju u kunama, doduše uz nešto višu kamatu. Također, kod svih banaka, osim Erste banke, kamatna se stopa sastoji od fiksnog i varijabilnog dijela, koji je, sukladno zakonskim propisima, vezan za neku od referentnih kamatnih stopa, EURIBOR ili NRS. Erste banka pak nudi kamatnu stopu koja je ili u cijelosti fiksna (uz kraće rokove otplate) ili u cijelosti varijabilna. Varijabilna kamatna stopa nešto je niža, no zato izlaže korisnika kredita kamatnom riziku.

Nadalje, Erste banka, za razliku od drugih, propisuje višu kamatnu stopu zajmoprimcima koji nisu klijenti banke, međutim nudi im opciju da to na vrijeme postanu. Splitska banka na sličan način nudi povoljniju kamatu klijentima kojima se primanja uplaćuju na račun u istoj banci.

Najvažnije od svega, najpovoljnije kamatne stope na kredite za financiranje školarine odnosno troškova upisa nude Zagrebačka banka i Privredna banka Zagreb. Nešto višu kamatu propisuje Hrvatska poštanska banka, dok su kamate najviše u Erste banci te u Splitskoj banci. Izradom otplatnih planova i njihovom usporedbom potvrđen je zaključak kako su ovakvi krediti najpovoljniji u Zagrebačkoj banci i u Privrednoj banci Zagreb.

Međutim, dosta toga ovisi i o specifičnostima kreditnog zahtjeva svakog pojedinca. Primjerice, ukoliko je pojedincu potreban kredit od 30.000 eura, može ga u tolikom iznosu dobiti samo u Erste banci i u Splitskoj banci, gdje su krediti za obrazovanje najskuplji. Ako mu je potrebno 20.000 eura, tada bi trebao imati u vidu da Zagrebačka banka na toliki iznos ne traži dodatne instrumente osiguranja kredita, dok ih Privredna banka Zagreb, Erste banka i Splitska banka, primjerice, traže. U svakom slučaju, uzimanje kredita važna je i dugoročna odluka, te je od ključne važnosti adekvatno se informirati, čemu bi i ovaj rad trebao doprinijeti.

LITERATURA

Publikacije:

1. Babić, Z., Tomić-Plazibat, N., Aljinović, Z. (2009): **Matematika u ekonomiji**, Split: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet.
2. Hrvatska udruga banaka (2015): **Nacionalna referentna stopa prosječnog troška financiranja bankovnog sektora (NRS)**, dostupno na:
http://www.hub.hr/sites/default/files/2015_metodologija_nrs.pdf [30.08.2016.]
3. Narodne novine (2013a): **Zakon o kreditnim institucijama**, Zagreb: Narodne novine d.d., broj 159.
4. Narodne novine (2013b): **Zakon o potrošačkom kreditiranju**, Zagreb: Narodne novine d.d., broj 143, 147.
5. Nikolić, N., Pečarić, M. (2007): **Osnove monetarne ekonomije**, Split: *Naklada Protuđer*.

Izvori s Interneta:

6. www.erstebank.hr
7. www.hife.hr
8. www.hnb.hr
9. www.hpb.hr
10. www.hub.hr
11. www.moj-bankar.hr
12. www.pbz.hr
13. www.splitskabanka.hr
14. www.zaba.hr

POPIS TABLICA

Tablica 1: Otplatna tablica zajma s jednakim postnumerando anuitetima	7
Tablica 2: Uvjeti kredita za financiranje školarine odnosno troškova upisa, u pet hrvatskih banaka	25
Tablica 3: Sažetak uvjeta otplate kredita u pet hrvatskih banaka	26
Tablica 4: Otplatni plan zajma u Zagrebačkoj banci.....	27
Tablica 5: Otplatni plan zajma u Privrednoj banci Zagreb.....	28
Tablica 6: Otplatni plan zajma u Erste banci	29
Tablica 7: Otplatni plan zajma u Hrvatskoj poštanskoj banci	30
Tablica 8: Otplatni plan zajma u Splitskoj banci	31

SAŽETAK

Osnovni cilj ovoga rada bio je analizirati i usporediti kredite za obrazovanje koje nude banke na hrvatskom tržištu, i to: Zagrebačka banka, Privredna banka Zagreb, Erste banka, Hrvatska poštanska banka te Splitska banka. U svrhu ostvarenja tog cilja korištene su metode deskripcije, analize, komparacije, kao i matematičke metode iz područja financijske matematike, a podaci su prikazivani tablično.

Utvrđeno je kako se većina uvjeta odnosno odrednica kredita, osim kamate, ne razlikuje drastično među promatranim bankama. Pokazalo se kako svih pet odabranih banaka nudi kredite za financiranje školarine odnosno troškova upisa uz valutnu klauzulu u eurima, dok jedino Zagrebačka banka nudi i opciju u kunama, doduše uz nešto višu kamatu. Također, kod svih banaka, osim Erste banke, kamatna se stopa sastoji od fiksnog i varijabilnog dijela, dok Erste banka nudi kamatnu stopu koja je ili u cijelosti fiksna (uz kraće rokove otplate) ili u cijelosti varijabilna. Konačno, Erste banka i Splitska banka nude povoljniju kamatu svojim klijentima odnosno klijentima kojima se primanja uplaćuju na račun u istoj banci.

Najvažnije od svega, najpovoljnije kamatne stope na kredite za financiranje školarine odnosno troškova upisa nude Zagrebačka banka i Privredna banka Zagreb. Nešto višu kamatu propisuje Hrvatska poštanska banka, dok su kamate najviše u Erste banci te u Splitskoj banci. Izradom otplatnih planova i njihovom usporedbom potvrđen je zaključak kako su ovakvi krediti najpovoljniji u Zagrebačkoj banci i u Privrednoj banci Zagreb. Međutim, pri odabiru banke kod koje će se uzeti kredit potrebno je voditi računa i o specifičnostima kreditnog zahtjeva svakog pojedinca.

Ključne riječi: kredite za obrazovanje; otplatni plan; financijska matematika.

SUMMARY

The main aim of this paper was to analyze and compare student loans offered by banks on the Croatian market, which are as follows: *Zagrebačka banka*, *Privredna banka Zagreb*, *Erste banka*, *Hrvatska poštanska banka* and *Splitska banka*. In order to achieve this goal, scientific methods used were description, analysis, comparison, as well as mathematical methods from the field of financial math, while the data was displayed in tables.

It has been found that most credit conditions, except interest, do not differ significantly between the observed banks. It has been shown that all five banks included in the research offer credits for tuition or enrollment costs, linked to euro. Only *Zagrebačka banka* offers credit in Croatian kunas, however with a somewhat higher interest rate. Also, interest rates offered by all the banks covered by this paper consist of a fixed and a variable component. Only *Erste banka* offers an interest rate that is either fully fixed (for shorter repayment periods) or fully variable. Finally, *Erste banka* and *Splitska banka* offer more favorable interest rates to their clients.

Most importantly, the most favorable interest rates on student loans are offered by *Zagrebačka banka* and *Privredna banka Zagreb*. Interest rates are somewhat higher at *Hrvatska poštanska banka*, while they are highest at *Erste banka* and *Splitska banka*. Having drawn up repayment plans of all the loans compared, the conclusion that student loans are most advantageous at *Zagrebačka banka* and *Privredna banka Zagreb* has been confirmed. However, when deciding on which bank to take a loan at, one must take into account the specifics of his or her credit application.

Keywords: student loans; repayment plan; financial math.